

Bem Cinsiyet Rollerini Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bem Cinsiyet Rollerini Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17510>

Özet

Bem Cinsiyet Rollerini Ölçeği (BCRÖ), orijinal adı Bem Sex Role Inventory (BSRI) olan ve ilk kez 1974 yılında Dr. Sandra Bem tarafından geliştirilen psikometrik bir araçtır. Bu ölçek, bireylerin kendilerini kültürel olarak tanımlanmış maskülen ve feminen kişilik özelliklerine ne ölçüde atfettiklerini ölçmeyi amaçlar. Temel amacı, bireyleri geleneksel olarak tanımlanmış cinsiyet rollerinin ötesinde, androjeni, maskülen, feminen ve farklılaşmamış olmak üzere dört temel cinsiyet rolü kategorisine ayırmaktır. Türkiye'de bu ölçeğin çeşitli uyarlamaları yapılmış olup, sunulan kaynakta H. H. Tatlıcı (2002) tarafından yapılan bir uyarlama referansı gösterilmektedir. Bu adaptasyon, özellikle kadınlarda cinsiyet rolleri, benlik saygısı ve depresyon gibi kavramların incelenmesi bağlamında kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Cinsiyet Rollerini, Bem Cinsiyet Rollerini Ölçeği, Androjeni, Maskülenite, Feminenite, Psikometrik Ölçek, Uyarlama, Sosyal Psikoloji.

Yazarlar

Dr. Sandra L. Bem (Orijinal Ölçek Geliştiricisi), H. H. Tatlıcı (Türkçe Uyarlama Çalışması).

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireyin psikolojik cinsiyet rollerini nesnel bir şekilde belirlemektir. Geleneksel yaklaşımların aksine, BSRI, maskülenliği ve feminenliği tek bir kutbun karşı uçları olarak değil, bağımsız iki boyut olarak ele alır. Bu bağımsız boyutlar, bireylerin hem yüksek maskülen hem de yüksek feminen özelliklere sahip olabileceği (yani, androjen olabileceği) fikrinin test edilmesine olanak tanır.

Uyarlama çalışmasının özel amacı ise, ölçeği Türk kültürüne uygun hale getirerek, Türkiye'deki bireylerin cinsiyet rolü yönelimlerini ölçmek ve bu yönelimlerin benlik saygısı, depresyon ve diğer psikolojik değişkenlerle olan ilişkilerini araştırmaktır. Tatlıcı (2002) çalışması özelinde, kadın deneklerin cinsiyet rolleri ile yaşa bağlı olarak benlik saygısı ve menopoz belirtileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi hedeflenmiştir.

Yapı

Bem Cinsiyet Rollerini Ölçeği, **Cinsiyet Şeması Teorisi** (Gender Schema Theory) temelinde geliştirilmiştir. Ölçek, bireyin bilişsel süreçlerini ve öz-kavramın organize eden cinsiyet şemalarının gücünü ve içeriğini dolaylı olarak ölçer. Ölçek, üç ana yapısal boyutu ölçmektedir:

Maskülenlik (M): Genellikle bağımsızlık, iddialık, liderlik ve rekabetçilik gibi kültürel olarak erkeklerle ilişkilendirilen özellikleri içerir.

Feminenlik (F): Genellikle şefkat, duyarlılık, sıcaklık ve fedakarlık gibi kültürel olarak kadınlarla ilişkilendirilen özellikleri içerir.

Nötr/Sosyal Arzu Edilebilirlik (N): Cinsiyetten bağımsız, sosyal olarak arzu edilen ancak cinsiyet rolü sınıflandırmada kullanılmayan maddelerden oluşur.

Bu iki bağımsız boyut üzerindeki skorların kombinasyonu, bireyleri dört ana kategoriye ayırır: **Androgen** (yüksek M, yüksek F), **Maskülen** (yüksek M, düşük F), **Feminen** (düşük M, yüksek F) ve **Farklılaşmamış** (düşük M, düşük F).

Geçerlik

Sunulan kaynak (Tatlıcı, 2002) geçerlik bilgisi alanın boş bırakılmıdır. Bu nedenle, bu adaptasyonun spesifik geçerlik katsayıları (örneğin, yapı geçerliliği, ölçüt geçerliliği) hakkında kesin bir bilgi sunulmamaktadır. Ancak, orijinal BSRI için yapılan kapsamlı araştırmalar, ölçeğin yapısal geçerliliğini ve cinsiyet rolü yönelimlerini başarıyla bir şekilde ayrt edebilme yeteneğini desteklemektedir.

Türkçe uyarlama çalışmaları genellikle yapı geçerliliğini test etmek amacıyla Faktör Analizi yöntemine başvurulur. Bu analizler, ölçeğin orijinal üç faktörlü yapısının (Maskülenlik, Feminenlik, Nötr) Türk örnekleminde de korunup korunmadığını incelemeyi hedefler. Ölçeğin, beklenen diğer değişkenlerle (örneğin, benlik saygısı ve depresyon) ilişkisinin incelenmesi de ölçüt geçerliliği bağlamında değerlendirilmektedir.

Güvenirlik

Sunulan kaynakta güvenilirlik bilgileri de belirtilmemiştir. Orijinal BSRI'nin güvenilirlik çalışmaları, genellikle yüksek düzeyde iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayıları 0.75 ile 0.85 arasında değişir) ve tatmin edici düzeyde test-tekrar test güvenilirliği gösterir.

Türkçe adaptasyon çalışmaları, güvenilirlik genellikle iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) ve madde-toplam korelasyonları aracılığıyla rapor edilir. Bu değerlerin, özellikle Maskülenlik ve Feminenlik alt ölçekleri için kabul edilebilir sınırların üzerinde olması beklenir. Tatlıcı (2002) çalışmasında bu istatistiksel verilerin sunulmuş olması muhtemel olsa da, bu akademik kayıttaki bu veriler mevcut değildir.

Faktör Analizi

Orijinal Bem Cinsiyet Rollerini Ölçeği, 60 maddeden oluşur ve bu maddeler 3 faktöre dağılır (20

Maskülen, 20 Feminin, 20 Nötr). Ölçeğin geliştirilme amaçlarında yapılan faktör analizleri, Maskülenlik ve Femininliğin ayrı ve bağımsız boyutlar olduğunu doğrulamıştır. Bu, ölçeğin temel teorik varsayımı, yani bireylerin hem erkeksi hem de kadınsı özelliklere sahip olabileceği (androjeni) kavramını desteklemiştir.

Türkçe adaptasyonlarda da genellikle **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** ve **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** yöntemleri kullanılarak ölçeğin faktör yapısının kültürel bağlamda geçerliliği sağlanmıştır. Başarılı bir adaptasyon, orijinal 3 faktörlü yapıya veya kültürel farklılıklarla yansıtılarak kabul edilebilir modifiye edilmiş bir yapıya ortaya çıkarılmıştır.

Enstrüman

Test Type: Uyarlama

Format: Orijinal BSRI, genellikle 7 noktalı Likert tipi bir derecelendirme kullanır (1: Hiçbir zaman veya neredeyse hiçbir zaman doğru değil, 7: Her zaman veya neredeyse her zaman doğru).

Language Available: İngilizce (Orijinal), Türkçe (Uyarlama), ve dünya çapında birçok farklı dil.

Population Group: Yetkinler, Ergenler, Üniversite Öğrencileri.

Age Group: 16 yaş ve üzeri (Ergenlik sonrası ve Yetkinlik dönemi).

Population Details: Tatlıcı (2002) çalışması, **kadın denekler** üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçek, genel olarak her iki cinsiyetten bireylerin cinsiyet rollerini ölçmek için uygundur.

Test Methodology: Öz bildirim dayalı, kendini değerlendirme psikometrik envanteri.

Anahtar Kelimeler

Psikolojik Cinsiyet, Cinsiyet Rolü, Öz-Kavram, Bilişsel Tema, Ölçüm, Likert Ölçeği, Cinsiyet Stereotipleri.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor

Correspondence Address: Bilinmiyor

İzinler, Ücret ve Test Yolu?

Orijinal Bem Cinsiyet Rollerini Ölçme (BSRI) 1970'li yıllarda geliştirilmiştir. Türkiye'deki uyarlamaya çalışması ise H. H. Tatlıcı tarafından **2002** yılında tamamlanmıştır. Ölçmenin ticari kullanımı ve izin süreçleri, orijinal geliştiricinin (Sandra Bem'in yasal varisleri veya ilgili yayın hakları sahipleri) belirlediği koşullara tabidir. Akademik tezlerde kullanılan uyarlamalar genellikle izin süreçlerinden geçmek zorundadır, ancak spesifik ücret veya izin detayları bu kaynakta belirtilmemiştir.

Kaynaklar

Tatlıcı, H. H. (2002). *Kadınlarda cinsiyet rolleri ve yaşa bağlı olarak benlik saygısı, depresyon ve menopoza ilişkin belirtilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2), 155-162.

Bem Cinsiyet Rollerini Ölçme Maddeleri

ÖNEMLİ: Sunulan kaynak içerikte ölçmenin orijinal maddeleri bulunmamaktadır. Bu nedenle maddeler bu bölüme eklenememiştir. Ölçek, genellikle 60 maddeden (20 Maskülen, 20 Feminin, 20 Nötr) oluşmaktadır.